

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNI

DATA URODZENIA UCZNI

dzień		miesiąc		rok			

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

dysleksja

PRÓBNY EGZAMIN W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH „Złoty wiek”

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem.
Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Odpowiada im następujący układ kratek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D

6. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

■	B	C	D

7. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeżeli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

○■	B	C	■

8. Rozwiązania zadań od 21. do 30. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
9. Ostatnia strona jest przeznaczona na *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

POWODZENIA!

OKE w Gdańsku

LISTOPAD 2004

Czas pracy:
120 minut

Liczba punktów
do uzyskania: 50

GH-A1

Zadania od 1. do 8. rozwiąż na podstawie tekstu I.

Tekst I

Cztery wieki ludzkości¹

Pierwszy nastał wiek złoty, który bez karzącej dłoni, z własnej woli strzegł prawa i sprawiedliwości. Nie było lęku i nie było kary, nikt nie musiał czytać groźnych słów prawa rytych na tablicach z miedzi. Pokorny tłum nie drżał przed wyrokami sędziów. Bez sądu wszyscy czuli się bezpieczni. [...] Jeszcze urwiste fosy miast nie opasały [...], nie było hełmu, miecza, a nie znając broni, bezpiecznie żyło się w pokoju.

Ziemia sama, swobodna, nie dotknięta pługiem, wydawała plony. A nie żądając więcej, niż mieli bez trudu, ludzie zbierali owoc z drzew, górskie poziomki, tarniny, jagody jeżyn zwisające z ciemnych gałązek i żołądź, które opadały z rozłożystego dębu. Kwitła wieczna wiosna. [...]

Kiedy Jowisz zepchnął Saturna w mroczny kraj Tartaru – nastał wiek srebrny, gorszy od złotego, wspanialszy niż wiek miedzi. Jowisz skrócił czas trwania starożytnej wiosny i rok podzielił na cztery pory: zimę, lato, zmienną jesień i krótkotrwałą wiosnę. Wtedy po raz pierwszy w dziejach świata gorejące powietrze zawrzało upałem i po raz pierwszy mrozem ścięte zawisło chmurami. Wtedy zaczęto szukać schronienia. Za domy służyły jaskinie, gęste zarośla, plecione z gałęzi szałas. Wtedy po raz pierwszy rzucono ziarno w długie bruzdy pól, po raz pierwszy ryknęły woły jarzmem przygniecione.

Potem nadszedł wiek trzeci – miedziany [spiżowy]. Gwałtowny, porywczy do broni. A jednak nie zbrodniczy. Ostatni wiek – żelazny. Natychmiast wszystkie zbrodnie, skłonności do złego wdarły się weń zuchwale, uciekły wstyd, prawda, uczciwość; na ich miejsce weszły – zdrada, podstęp, oszustwo, przemoc i zbrodnicza żądza posiadania. Żeglarz żagle podaje wiatrom, lecz ich jeszcze nie zna. Sosny, które długo stały sobie na wysokich górach, teraz skaczą na nieznanach falach. A chytry człowiek ziemię pociął granicami, ziemię, co była dotąd wspólna wszystkim [...]. Lecz nie tylko zmuszono ziemię, by dawała plony, pokarmy hojne – wdarto się w jej wnętrze. Tam to chciwa dłoń znalazła i z mroku ziemi wydobyła bogactwo – tę przyczynę wszystkich przyszłych nieszczęść.

Zjawilo się na świecie okrutne żelazo i okrutniejsze od żelaza złoto. Nadeszła wojna i w zapale walki ramieniem krwią ociekającym miecz podniosła.

Owidiusz², *Przemiany*, wybór i przekład A. Kamińska, Warszawa 1969.

¹ **cztery wieki ludzkości** – w mitologii grecko-rzymskiej okresy historii świata

² **Owidiusz**, Publius Ovidius Naso (43 p.n.e.-18 n.e.) – poeta rzymski; główne dzieła: *Miłostki*, *Heroidy*, *O kosmetyce*, *Sztuka kochania*, *Przemiany*, *Żale*

Zadanie 1. (0–1)

Cztery okresy w dziejach ludzkości zostały wymienione w tekście I w następującej kolejności:

- A. złoty, srebrny, miedziany, spiżowy.
- B. złoty, srebrny, spiżowy, miedziany.
- C. złoty, miedziany, srebrny, żelazny.
- D. złoty, srebrny, spiżowy, żelazny.

Zadanie 2. (0–1)

Wiek złoty to okres

- A. przed naszą erą.
- B. bliżej nieokreślony.
- C. obejmujący sto lat.
- D. początkowy naszej ery.

Zadanie 3. (0–1)

Przyczyna przemiany wieku złotego w srebrny to

- A. walka bogów.
- B. zmiana klimatu.
- C. zepsucie ludzkości.
- D. używanie narzędzi.

Zadanie 4. (0–1)

Człowiek musiał zacząć pracować w wieku

- A. złotym.
- B. srebrnym.
- C. żelaznym.
- D. spiżowym.

Zadanie 5. (0–1)

Przyczyną nieszczęść ludzkości była

- A. chciwość.
- B. bezradność.
- C. porywczność.
- D. gwałtowność.

Zadanie 6. (0–1)

Kluczową cechą dziejów ludzkości według Owidiusza jest

- A. stabilizacja.
- B. cykliczność.
- C. przeobrażenie.
- D. niezmienność.

Zadanie 7. (0-1)

Która z przedstawionych reprodukcji ilustruje Owidiuszowy *wiek złoty*?

A.

Jan Matejko, fragment *Bitwy pod Grunwaldem*

B.

Leon Wyczółkowski, obraz olejny

C.

Fot.: autor nieznany

D.

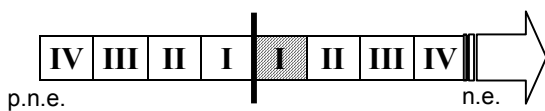

Fot.: Marek Kozłowski

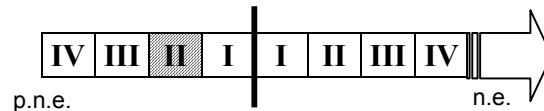
Zadanie 8. (0-1)

Owidiusz tworzył poetycki wizerunek historii świata od 2 r. n.e., to znaczy w wieku

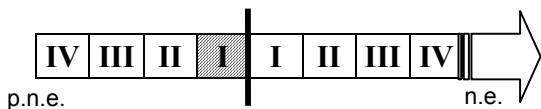
A.

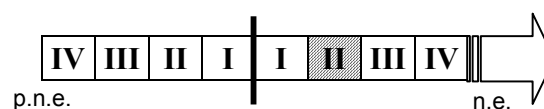
B.

C.

D.

Zadania od 9. do 14. związane są z tekstem II.

Tekst II

Matecznik¹

A za tą mgłą na koniec (jak wieść gminna² głosi)
Ciągnie się bardzo piękna, żyzna okolica:
Główna królestwa zwierząt i roślin stolica.
W niej są złożone wszystkich drzew i ziół nasiona,
Z których się rozrastają na świat ich plemiona;
W niej, jak w arce Noego, z wszelkich zwierząt rodu
Jedna przynajmniej para chowa się dla płodu.
W samym środku (jak słyhać) mają swoje dwory:
Dawny Tur, Żubr i Niedźwiedź, puszcza imperatory.
(...)
Słyhać, że tam w stolicy, między zwierzętami
Dobre są obyczaje, bo rządzą się sami;
Jeszcze cywilizacją ludzką nie popsuci,
Nie znają praw własności, która świat nasz kłóci,
Nie znają pojedynków ni wojennej sztuki.
Jak ojce żyły w raju, tak dziś żyją wnuki,
Dzikie i swojskie razem, w miłości i zgodzie,
Nigdy jeden drugiego nie kęsa ni bodzie.

Nawet gdyby tam człowiek wpadł, chociaż niezbrojny,
To by środkiem bestyi przechodził spokojny;
One by nań patrzyły tym wzrokiem zdziwienia,
Jakim w owym ostatnim, szóstym dniu stworzenia
Ojce ich pierwsze, co się w ogrójcu³ gnieździły,
Patrzyły na Adama, nim się z nim skłóciły.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1980.

¹ matecznik – miejsce w lesie, z którego wywodzą się wszystkie rody mieszkających tam zwierząt

² wieść gminna – opowieści ludu

³ w ogrójcu – w ogrodzie

Zadanie 9. (0–1)

W puszczy życie toczy się zgodnie z Owidiuszowym opisem wieku

- A. złotego.
- B. żelaznego.
- C. srebrnego.
- D. spizowego.

Zadanie 10. (0–1)

Stosunki między zwierzętami w mateczniku są oparte na

- A. lęku.
- B. posłuchu.
- C. akceptacji.
- D. rywalizacji.

Zadanie 11. (0–1)

Opis matecznika związany został z obrazem arki Noego za pomocą

- A. epitetu. B. alegorii. C. metafory. D. porównania.

Zadanie 12. (0–1)

Z którego cytatu można wnioskować, że zasady funkcjonowania świata zwierząt w mateczniku nie ulegają zmianom?

- A. *Jedna przynajmniej para chowa się dla płodu./*
B. *Nie znają praw własności, która świat nasz klóci./*
C. *Jak ojce żyły w raju, tak dziś żyją wnuki./*
D. *Nigdy jeden drugiego nie kęsa ni bodzie./*

Zadanie 13. (0–1)

W opinii narratora *cywilizację ludzką* cechuje

- A. miłość i zgoda.
B. powszechny pokój.
C. potrzeba posiadania.
D. szacunek dla tradycji.

Zadanie 14. (0–1)

W tekście występują literackie nawiązania do tradycji

- A. mitologicznej.
B. historycznej.
C. narodowej.
D. biblijnej.

Zadania od 15. do 20. rozwiąż na podstawie tekstu III.

Tekst III

Na dom w Czarnolesie

Panie, to moja praca, a zdarzenie Twoje;
Raczysz błogosławieństwo dać do końca swoje.
Inszy niechaj pałace marmorowe mają
I szczerym złotogłowem ściany objijają,
Ja, Panie, niechaj mieszkam w tym gniaździe ojczystym,
A Ty mię zdrowiem opatrz i sumnieniem czystym,
Pożywieniem ućwiym, ludzką życzliwością,
Obyczajami znośnymi, nieprzykrą starością.

Jan Kochanowski, *Fraszki*, Wrocław 1991.

Zadanie 15. (0-1)

Podmiot mówiący w wierszu zwraca się bezpośrednio do

- A. Boga. B. domu. C. człowieka. D. czytelnika.

Zadanie 16. (0-1)

Które z wymienionych określeń odnosi się do domu w Czarnolesie?

- A. *pałace marmorowe*
B. *gniazdnie ojczystym*
C. *obyczajmi znośnymi*
D. *szczerym złotogłowem*

Zadanie 17. (0-1)

Według podmiotu mówiącego szczęście w życiu osiąga się dzięki

- A. ambicjom i pracowitości.
B. błogosławieństwu Boga.
C. częstym modlitwom.
D. bogactwu i zdrowiu.

Zadanie 18. (0-1)

W wierszu Jana Kochanowskiego dominują

- A. fakty.
B. opinie.
C. prośby.
D. marzenia.

Zadanie 19. (0-1)

Z tekstu wynika, że miejscem, w którym podmiot mówiący odnajduje szczęście, jest

- A. biblijny raj.
B. kraina poezji.
C. marmurowy pałac.
D. dom w Czarnolesie.

Zadanie 20. (0-1)

Tekst III ma charakter

- A. listu.
B. kazania.
C. modlitwy.
D. przemówienia.

Zadania od 21. do 26. związane są z tekstem IV.

Tekst IV

Złoty Wiek Polski

[W okresie renesansu] w dziedzinie sztuki Polska pod wieloma względami wciąż leżała na peryferiach Europy. [...] Jednakże w [...] świecie idei, w dziedzinie nauki, literatury i wiedzy, talent Polaków okazał się zadziwiająco bogaty i głęboki. Bez cienia przesady można tu okres panowania dwóch ostatnich Jagiellonów¹ nazwać Złotym Wiekiem Polski. [...]

[...] ci, którzy przyczyniali się do rozkwitu artystycznego i umysłowego epoki, byli ludźmi naprawdę wybitnymi [...]. Wśród nich postacią największej miary był niewątpliwie Mikołaj Kopernik (1473-1543). [...] Miał umysł uniwersalny w pełnym i dosłownym znaczeniu tego wyrazu. Jego odkrycie, że Ziemia obraca się wokół Słońca, spowodowało w panującym wcześniej systemie podstawowych pojęć i kategorii filozoficznych najbardziej radykalny przewrót, jaki można sobie wyobrazić.

Pierwsze miejsce po Koperniku zajmuje Jan Kochanowski (1530-1584). Jako ojciec poezji pisanej w języku polskim ukazał Polakom piękno ich języka.

Ostatnim spośród wielkich epoki renesansu był Jan Zamoyski (1542-1605). Mimo swej pozycji czołowego polityka epoki, znalazł czas na przebudowę rodzinnego Zamościa i przekształcenie go we wzorowe miasto swych czasów. [...]

Mimo odmiennych dróg życiowych Kopernika, Kochanowskiego i Zamoyskiego łączyło wiele wspólnych cech. Po pierwsze wszyscy trzej otrzymali wspaniałe wykształcenie. Studiowali m.in. w Padwie, która była przodującą uczelnią europejską, a w roku 1563 Zamoyski sprawował tam godność rektora. Po drugie, wszyscy dogłębnie interesowali się starożytnością i świetnie znali twórczość klasyków. [...] Po trzecie, wszyscy świadomie doskonalili w sobie wszystkie te umiejętności, które wynikały z ich indywidualnych uzdolnień. Kopernik – astronom – był także doktorem medycyny i prawa kanonicznego; Kochanowski – poeta – studiował politykę; Zamoyski – polityk – studiował poezję. Po czwarte, wszyscy trzej byli postaciami publicznymi o bardzo silnym poczuciu swych obywatelskich obowiązków. [...]

¹ dwaj ostatni Jagiellonowie – Zygmunt I Stary (panował w latach 1506-1548) i jego syn Zygmunt II August (panował w latach 1548-1572)

Na podstawie: Norman Davies, *Boże igrzysko. Historia Polski*, Kraków 1990.

Zadanie 21. (0-1)

Złoty Wiek Polski to okres od roku do roku

Zadanie 22. (0-1)

Na podstawie tekstu IV wyjaśnij pojęcie „umysł uniwersalny”.

.....
.....

Zadanie 23. (0-1)

Kopernik odkrył, że Ziemia obraca się wokół Słońca. Podaj dwie dziedziny wiedzy, w których to odkrycie miało zasadnicze znaczenie.

-
-

Zadanie 24. (0-1)

Jan Kochanowski *ukazał Polakom piękno ich języka*. Wyjaśnij sens tego zwrotu.

.....

.....

Zadanie 25. (0-2)

Napisz tekst, który mógłby zostać zamieszczony w encyklopedii jako objaśnienie hasła *Jan Zamoyski*. Wykorzystaj cztery informacje podane przez Normana Daviesa.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 26. (0–1)

Wymień trzy cechy charakteryzujące wszystkich wybitnych przedstawicieli epoki renesansu.

-
-
-

Zadanie 27. (0–1)

Spośród podanych poniżej określeń wypisz te, które wyjaśniają przerośny sens wyrażenia *złoty wiek*.

wiek w dziejach ludzkości; czas rozkwitu; okres szczęśliwości; okres podporządkowania człowieka naturze; rozwój artystyczny i umysłowy; czas bez pracy

.....

.....

Zadanie 28. (0-1)

Zaprojektuj napis na pomniku upamiętniającym wybitnych przedstawicieli Złotego Wieku Polski.

.....

.....

Zadanie 29. (0–5)

W imieniu kolegów z twojej klasy napisz skierowane do innych uczniów zaproszenie na wykład o wybitnych przedstawicielach Złotego Wieku Polski.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 30. (0–16)

Napisz rozprawkę na temat: *Czy pomoc bliźnim może być źródłem szczęścia?* Posłuż się trzema argumentami, w tym co najmniej jednym z literatury. Rozwiń przynajmniej jeden z nich.

Pamiętaj, że Twoja praca powinna zająć nie mniej niż połowę wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

